

היום נלמד בעזרת ה':

ברכות דף לט

שיעור "כזית" הוא כגודלו של זית בינוני, והוא נקרא 'אגורי' - ששמנו אגור בתוכו (= כנוס בתוכו כמו בענבים, ולא כמו בתפוחים ותותים).

חוזרים לדיני שלקות: הגמרא מנסה להוכיח שהדבר תלוי במחלוקת תנאים: שני תלמידים ישבו לפני בר קפרא, והביאו לפניו כרוב שלוק, דורמסקין (= מין עשב שלוק), ופרגיות. נתן בר קפרא רשות לאחד מהם לברך, וברך על הפרגיות תחילה, וחברו לגלג עליו. מבארת הגמרא שהתלמיד שברך על הפרגיות תחילה סבר שעל שלקות מברכים שהכל כמו על הפרגיות, וא"כ "חביב עדיף" ולכן הקדים לברך על הפרגיות החביבות עליו. וחברו שלגלג עליו סבר שעל שלקות מברך בורא פרי האדמה, וברכת האדמה קודמת לברכת שהכל.

הגמרא דוחה ראייה זו, שיתכן ששני התלמידים סברו שעל שלקות מברך שהכל, ונחלקו האם "חביב עדיף" או כרוב עדיף כיון שהוא מזין.

ראש לפת חי: לדעת רב הונא כשחתך אותו לחתיכות גדולות ברכתו האדמה, ואם לחתיכות קטנות ברכתו שהכל כיון שהשתנתה צורתו. ולדעת רב יהודה בכל מקרה ברכתו האדמה, כיון שבזה שחתכו לחתיכות קטנות הוא ממתק את טעמו של הלפת, וזוהי צורת אכילתו של הירק ולא נחשב שהשתנה.

תבשילא דסילקא: תבשיל של תרד גם אם מרבים לתת בו קמח ברכתו האדמה, כיון שמטרת הקמח היא רק לְדַבֵּק את התבשיל, ועל זה לא חל הכלל ש'כל שיש בו ממיני דגן ברכתו מזונות'.

ברכה על מים שבישלו בהם ירקות: מברך על המים כברכת הירקות שהתבשלו בהם, כיון שהמים קיבלו את טעם הירקות.

הגמרא מסתפקת האם הדין הנ"ל נכון גם לגבי שְׁפָת (= ירק שנותרים בתבשיל לתת טעם, ואח"כ מוציאים אותו ולא אוכלים אותו), האם הוא עשוי לתת טעם בתבשיל, או שנעשה רק בכדי להעביר את זוהמת התבשיל. ומוכיחה מכך שלמדנו שהשְׁפָת של תרומה משנתנה טעם בקדרה והוציאוה, אין לה דין תרומה ולא מטמאה טומאת אוכלין, כיון שעבשיו היא כעץ בעלמא. מוכח שהשבת נעשה כדי לתת טעם, ומברכים על המים שנתבשל בהם האדמה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

סדר בציעת הפת: לדעת רב חייא בר אשי יכול לברך אף על פרוסה, ולדעת רבי חייא צריך "שתכלה ברכה עם הפת" - כלומר שיברך על לחם שלם ויבצע אותו ביחד עם סיום הברכה, ולדעת רבא יברך על לחם שלם, ורק לאחר סיום הברכה יבצע. הגמרא פוסקת כרבא.

צריך לברך המוציא על הפת החשובה ביותר: אם הביאו לפניו פתיתים ושלמים (= פת לא שלמה ופת שלמה), לדעת רב הונא 'גדול' יותר חשוב מ'שלם' ולכן אם הם בגדלים שווים יברך על מה שרוצה, ואם הפתיתים גדולים יברך עליהם. ולדעת רבי יוחנן שלם יותר חשוב מגדול, ולכן יברך על השלם. וכל זה באותו סוג של לחם, אבל פרוסה מחיטים ושלמה משעורים - לדעת כולם יברך על הפרוסה של חיטים, כיון שחיטים יותר חשובים משעורים (ועדיפות זו גדולה מעדיפות של שליומת).

לגבי תרומה יתכן שלדעת כולם גדול עדיף, ונחלקו התנאים במקום שאין כהן - האם עדיף שיתרום דבר המתקיים לאורך זמן (= בצל שלם) עד שימצא כהן, או עדיף שיתרום מהיפה יותר (= חצי בצל גדול).

מר בנו של רבינא היה מניח את הפרוסה מתחת לשלמה ובוצע משתיהן (או רק מהשלמה), כדי לצאת ידי כל הדעות.

בפסח - לדעת כולם מניח את הפרוסה מתחת לשלמה ובוצע, שנאמר "לָחֶם עֹנֵי" ועני דרכו בפרוסה.

בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות שנאמר "לָחֶם מְשֻׁנָּה". רב כהנא היה אוזח את שתי הככרות בידו ובוצע על אחת מהן. רבי זירא היה פורס פרוסה גדולה שתספיק לו לכל הסעודה. ודבר זה לא נחשב כרעבתנות, כיון שנהוג כך רק בשבת.

רב אמי ורב אסי היו מברכים 'המוציא' על פת שעירבו בה עירובי חצרות, וטעמם הוא הואיל ונעשתה בלחם מצוות עירוב, ייעשה בו מצווה נוספת - ברכת המוציא.

מושגים בדף

פת צנומה בקערה: פרוסה יבשה השרויה בקערה (= שורים אותה במשקה כדי לרכך אותה).